

'Ben ik goed genoeg' is het thema. Het is een interessant thema, veel mensen worstelen er mee. Ik ben geen uitzondering. Ik worstel er al mijn hele leven mee en nu nog steeds. Bekijk je deze vraag vanuit een werksituatie, of vanuit je functioneren in de samenleving dan zul je waarschijnlijk een hoop vooroordelen tegenkomen. Je ontmoet prestatiezucht en competitie maar ook vaak onbegrip. Men is bovendien veel meer geïnteresseerd in wat je bent, dan in wie je bent.

Ik ben inmiddels gepensioneerd en zou die vraag 'ben ik goed genoeg' eigenlijk niet meer moeten stellen. Toch kom ik nu en dan iets tegen in mezelf, waardoor ik die vraag toch telkens weer stel.

Dit is mijn eerste verhaal en dus ook een eerste kennismaking. Ik sta verder het hele komende seizoen ingeroosterd en daarom ga ik jullie nu deze eerste keer wat over mezelf vertellen. Men kent mij als de fotograaf Bert Jippes en dat is wat ik ben.

Ik laat jullie twee foto's zien die ik in de jaren '70 gemaakt heb. Die foto's zijn uit een periode toen ik heel erg worstelde met goed genoeg zijn. Over foto's kun je de vraag stellen, 'wat stelt het voor' en wie is de fotograaf. Je hebt te maken met het inhoudelijke tastbare en het gevoel dat de fotograaf er in gelegd heeft.

Vanuit dat laatste nu iets over mijn achtergrond en levenservaringen, en wat ik met mijn foto's probeer te vertellen.

Ik ben een oorlogskind en in Assen geboren op oudejaarsdag in 1942. De eerste jaren waren gewoon een leuke jeugd op de boerderij van opa van vaders kant. Mijn ouders woonden de eerste jaren bij hem in. Na de bevrijding werd alles anders. Mijn ouders gingen verhuizen en bij onze toenmalige nieuwe burens keerde de zoon uit Duitsland terug, nadat hij een aantal jaren in een kamp gezeten had.

Hij had daar open TBC opgelopen en ik raakte besmet, doordat ik als peuter wel eens bij hen aan kwam lopen. Ik werd opgenomen in het Wilhelmina Ziekenhuis en na aanvankelijk genezen te zijn verklaard, stak de TBC toch na een tijdje de kop weer op. Een paar rugwervels raakten geïnfecteerd. In 1948 kwam ik in een sanatorium in Katwijk aan Zee te liggen en verbleef daar 5,5 jaar. Dat hield in, jarenlang dag en nacht vastgebonden plat liggen in een gipsbed. Dat was nog het gewone ouderwetse kuren, want andere therapievormen voor TBC bestonden toen nog niet.

Ik was een dromer en leerde te vluchten in een eigen fantasiewereldje, daardoor heb ik het denk ik toch geestelijk kunnen redden. Ik kwam niet uit een gelovig gezin, maar maakte in spiritueel opzicht toch wel vreemde dingen mee. Nachtelijke uittredingen uit het lichaam en vanuit een hoek van het plafond zag ik mezelf dan in de zaal vol slapende kinderen liggen. Toen ik eens niet kon slapen en onder de dekens lag te snikken en de warmte van mijn ouders zo miste, vanwege de afstand konden ze me niet vaak bezoeken, kreeg ik ineens het gevoel dat er iets bij me was dat me troostte en ik wist opeens ook dat ik eerder geleefd had. Terwijl alle andere gezonde kinderen van mijn leeftijd renden en buiten speelden, begon ik me af te vragen wie ik ben en waarom niet iemand anders.

Later toen ik weer thuis was, moest ik leren met beperkingen te leven. Ik was inmiddels tien jaar oud. Ik liep moeilijk door de operaties die ik gehad had. Bovendien had ik een behoorlijke wervelkolomafwijking.

Je gaat je vergelijken met andere kinderen en de vraag 'ben ik goed genoeg', leefde toen heel sterk in me. Ik voelde me als kind al een buitenstaander. Kinderen zijn hard. Als mikpunt voor spot ben je kwetsbaar. Dat overkwam me ook later verscheidene keren. Op school was ik geen uitblinker. Ik vond de school eigenlijk verschrikkelijk en interesseerde me voor heel veel zaken, zoals bijvoorbeeld de natuur en de kosmos, die niets met de school te maken hadden. Ik zat vol vragen en vond op de school geen antwoorden. Begin jaren '60 heb ik na mijn schooltijd een aantal jaren als chemisch laborant gewerkt op de productiecontrole van aardappelmeelfabriek Scholten in Foxhol. Chemicaliën maken een mens niet gelukkig. Teveel romantische voorstellingen gehad over het beroep wetenschapper. Het

Winschoterdiep waaraan de aardappelmeel- en de strokartonindustrie waren gevestigd, droeg met zijn stank ook niets bij aan welke romantische voorstelling dan ook.

Drs.P heeft daar trouwens ooit een leuk liedje over gemaakt. Hij gebruikte als Leitmotiv, dat met je geliefde langs de Seine lopen iets heel anders is dan met je geliefde langs het Winschoterdiep lopen. Vrijen met Miep langs het Winschoterdiep heette dat liedje, maar dit terzijde.

Dat werk dat ik toen deed heeft mij uiteindelijk wel op een andere weg gezet. Op het laboratorium liet een collega mij eens, via de microscoop, de schoonheid van een kwikzoutkristal bij gepolariseerd licht zien.

Ik realiseerde me toen dat schoonheid in alles aanwezig is. Ook in het voor mensenogen onzichtbare. Dit besef werd bepalend voor de rest van mijn leven en ook in mijn latere werkzaamheden als fotograaf.

Na gestopt te zijn met dit werk, kreeg ik eind jaren '60 een baan als leerling persfotograaf bij de Drentse en Asser Courant. Het was, en toen vooral, een beroep waarbij competitie, branie en brutaliteit, de hoofdtoon voerden.

Die dingen liggen niet erg in mijn aard. Ik keek hoog op naar mijn collega's. Toch kreeg ik, tot mijn verbazing, van hun veel waardering omdat mijn stijl van fotograferen anders was. Ik werkte hoofdzakelijk met bestaand licht en probeerde, bij portretten vooral, de sfeer vast te leggen. Ik gebruikte, en nu nog steeds, de flitser liefst zo weinig mogelijk.

In 1976 won ik de tweede prijs portretten in de zilveren camera fotowedstrijd.

Het is de linkerfoto en is van een 70 jaar getrouwd echtpaar in verpleegtehuis Anholt. Na het middagdutje was ik welkom. De man was zo vreselijk aardig. Tijdens het vastknopen van zijn stropdas, vertelde hij me over zijn leven en dat het de laatste jaren zo slecht ging met zijn Janna. Toen zij naar het verpleegtehuis moest, ging hij mee. Hij hoefde eigenlijk niet, maar wilde haar niet alleen laten.

In 1977 bij de begrafenis van de omgekomen Zuid Molukkers tijdens de treinkaping, was de hele wereldpers bij begraafplaats de Boskamp aanwezig. Het was een geduw en getrek van jewelste en ik voelde, dat door dat massale geduw en getrek ik niets kon maken. Ik kon er niet tussen komen en was gefrustreerd en voelde me in mijn vak te kort schieten, niet goed genoeg zijn. Ik realiseerde me toen opeens, dat de krant me Carte Blanche gegeven had. Er waren meerdere fotografen voor mijn krant aan het werk en ik mocht maken wat ik wilde. Ik draaide me om en als enige fotograaf zag ik een Molukse vader met zijn dochtertje bij de dranghekken staan. De vader keek bang en boos tegelijk en de lippen van zijn dochtertje trilden, ze begreep het niet, ze was bang. In een flits realiseerde ik me dat dit een beeld is dat eigenlijk alles vertelde. Ik wisselde snel van lens, maar de vader kreeg me in de gaten en draaide zijn hoofd om. Ik heb alleen het meisje echt goed in beeld kunnen krijgen. De foto toont dus niet helemaal datgene wat ik voor ogen had. Toch kreeg ik enorm veel complimenten voor deze foto en vooral van filmers.

Veel later realiseerde ik me dat door mijn beperkingen, ik andere mogelijkheden in mezelf heb leren ontdekken. Niet het zelf willen bewijzen in de ratrace van een competitie. Vanuit een visie het menselijke aspect in een foto kunnen leggen werd steeds meer mijn specialiteit.

Ik heb me jarenlang in de Joodse Mystiek verdiept en heb daarin lessen gevolgd.

Jouw leven is het antwoord op de vraag die jij ooit, misschien wel in een ander bestaansniveau, eens hebt gesteld, werd mij verteld. Die vraag leeft dan misschien wel onbewust in je, maar is wel verweven met wie en wat je bent.

De foto's die ik hier toon, had ik vrijwel zeker niet kunnen maken wanneer ik al die ziekte toestanden in mijn jeugd niet had meegemaakt.

Zonder het lijden te willen verheerlijken, ik wens niemand toe wat ik heb meegemaakt, kan ik nu wel vrede hebben met al datgene wat me als kind overkomen is. Ik ben door het leven niet verbitterd geraakt.

De vraag, 'ben ik goed genoeg' leeft echter nog steeds in me en ook dáár heb ik vrede mee.